

ฟื้นฟูใจ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถ้ากรณีเกิดอุทกภัยมันเป็นการเตือนนะ เวลาโลกเขาบอกว่าต่อไปโลกจะแตก น้ำจะท่วมทุกคนหนีหมดเลย แต่เขาไม่ได้คิดกันอย่างนี้ แต่เราคิดนะ เรามองในทางประวัติศาสตร์เมืองทั้งเมืองหายไปเลย เมืองทั้งเมืองนี้หายไปเลย ถึงเวลามันหายไปเพราะอะไร? เพราะคลื่นสึนามิมันกวาดไปหมด

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่ามันเกิด เกิดอุทกภัย เห็นไหมถ้าภัยอย่างนี้มันเกิดมาเป็นครั้งเป็นคราว พอเกิดเป็นครั้งเป็นคราวต่อไปเรื่อยๆ เขาว่าน้ำจะท่วมโลก มันจะเป็นอย่างนั้น ใต้นั้นมันกาลเวลา มันต้องอาศัยกาลเวลา ความเป็นไป นี่เรื่องของโลก เรื่องของสิ่งที่เราเห็นให้มันเตือนเรา ถ้าเตือนเรา คุณติการเดินทางของเรามันไม่สะดวกสบาย คำว่าไม่สะดวกสบายเพราะอะไร? เพราะคนเห็นไหม

นี่เวลาเขากันน้ำไว้ เขารักษาพื้นที่นี้ไว้ แล้วอีกพื้นที่หนึ่งล่ะ? ใต้นั้นเหมือนกับว่าคนเรามันรับผลไม่เท่ากัน แล้วเขาก็โต้เถียงกัน โต้เถียงกันว่าต้องให้เสมอภาค ต้องระบายออก ต้องระบายออก แต่ถ้ามองโดยผลประโยชน์ มองโดยเหตุผล เขาต้องกันเฉพาะพื้นที่นี้ไว้เพื่อให้ความปลอดภัย แต่สิ่งที่เราไม่ได้กันล่ะ? แล้วเราสร้างเวรสร้างกรรมแตกต่างกันมาอย่างไร?

น้ำท่วมครั้งเดียวกัน อีกฝ่ายหนึ่งได้รับการดูแลไว้ อีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้รับการดูแล เห็นไหมไม่ได้รับการดูแล แต่เขาดูแลโดยมุมมองของเขาไง มุมมองของเขาว่าสิ่งนี้ต้องดูแลไว้เพื่อมันเป็นผลประโยชน์สาธารณะ สิ่งนี้มันมีประโยชน์เหมือนกัน ถ้ามันท่วมแล้ว แต่ความเสียหายมันมากมันน้อย นี่มันมุมมองของเขา แต่ถ้าเราล่ะ? ถ้าเราเป็นคนที่ว่าเราอยู่นอกเขตกันกันน้ำ เราอยู่นอกต่างๆ เราจะเสียใจไหม?

ถ้าเราเสียใจ แต่ถ้าเราคิดของเราได้ เรามีสติปัญญาของเรา เราจะไม่เสียใจมากจนเกินไป ถ้าเสียใจมากจนเกินไป เราจะรักษาหัวใจของเราด้วยธรรม ถ้าเรารักษาหัวใจของเราด้วยธรรมนะ เช่นเราแสวงหากันอยู่นี้เหมือนคนตื่นนะ คนตื่นกับคนหลับไหล หลับไหลไปในกิเลสอย่างหนึ่ง หลับไหลไปในกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เห็นไหม นี้อย่างนี้ปลุกตื่นได้ยาก แต่คนนอนหลับ คนงี้เซา คนต่างๆ เรายังปลุกเขาตื่นได้ง่าย

ถ้าจิตใจเราตื่นตัวขึ้นมา เราพยายามแสวงหาของเรา เราทำที่พึ่งของเรา ถ้าเราทำที่พึ่งของเรา นี้เราแสวงหากัน ทำบุญกุศลของเรา มีหลักมีเกณฑ์ของเรา เราขึ้นอยู่กับเราได้ เวลามีผลกระทบนั้นมันทุกข์ไหม? มันก็ทุกข์ แต่พอมันทุกข์แล้วมันมีธรรมะให้เราเป็นเครื่องปลอบใจใจ ถ้ามีธรรมะเป็นเครื่องปลอบใจ เห็นไหม ถ้าธรรมะมันชโลมหัวใจเราให้หัวใจเราพอมีจุดยืน เราจะไม่ทุกข์ไปกับเขา

โลกมันเป็นแบบนี้.. โลกมันเป็นแบบนี้ละ เวลาเกิดภัยแล้งนี้ทุกข์ยากไปทั้งหมดเลย เวลาทุกข์ยากไปทั้งหมดเลย คนจะมีฐานะดี หรือฐานะต่ำต้อยขนาดไหน เวลาเราแสวงหาปัจจัยเครื่องอาศัย เวลามันขาดแคลนมันก็ต้องแบ่งสรรปันกันนะ ถ้ามันแบ่งสรรปันกัน เห็นไหม สิ่งนี้ถ้าเราทำได้ เรารักษาหัวใจของเรา นี้มันมีธรรมะเพื่อชโลมใจ มันจะไม่หลับไหลไปกับกิเลสนะ

ถ้าเรามองถึงคนที่เขาไม่สนใจ แล้วเขาใช้ชีวิตของเขา แล้วเขาว่ามีความสุข เรามาทบทวน ว่ามันเป็นความสุขจริงหรือเปล่า? ถ้าเขาบอกเขามีความสุขของเขา แต่เราทบทวนดูแล้วนี่ สิ่งนั้นมันไม่ใช่ความสุขจริง แล้วไม่ใช่ความสุขจริง แต่เขาก็หลับไหลไปกับกิเลสของเขา เขาก็หลับไหลไปกับความพอใจของเขา

นี่คุณหนึ่ง คุณละครแล้วอ่อนคุณตัว ถ้าเราไม่เป็นแบบเขา เห็นไหม เราภูมิใจไหม? ถ้าเราภูมิใจของเรา เวลาเรามาทำบุญกุศลของเรา เรามาเสียสละของเรา เราออกมาวิเวก ออกมาแสวงหา ถ้าแสวงหานะสิ่งนี้มันจะเป็นฐาน ฐานของเรานะ ทาน ศีล ภavana คนเราจะภavana เห็นไหม ทุกคนถามว่าเวลาภavanaไปแล้วทำไมมันไม่ประสบความสำเร็จ

เวลาความสำเร็จ นี่พาหิยะพึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เดียวเป็นพระอรหันต์เลย แต่เบื้องหลังเขาภavanaสละตายๆ เขาสละตายของเขาเลย แต่สละตายแล้วเขาก็ไม่ได้ถึงเป้าหมายของเขา เขาก็ยังเวียนเกิดเวียนตายอยู่ นั่นเป็นเพราะเขาทำของเขา เวลาเขามาพึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เดียวเขาเป็นพระอรหันต์ เห็นไหม

นี่เราจะภาวนา เราจะฝึกใจของเรา การเสียดสจากภายนอก ถ้าการเสียดสจากภายนอกนะ การเสียดสจากทาน ศีล ภาวนา ถ้ามีการเสียดสของเราออกมา จิตใจของเรามันมีความเข้มแข็ง ถ้าจิตใจของเราเข้มแข็ง เวลานั่งภาวนามันก็นั่งภาวนาของมัน มีหลักเกณฑ์ของมัน แต่ถ้าจิตใจเราไม่เข้มแข็ง เราก็ปฏิบัติของเรา แต่มันโลเล ถ้ามันโลเลแล้วสิ่งใดจะมาเสริมล่ะ?

เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า

“องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทางเท่านั้น เราเท่านั้นจะต้องเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ”

แล้วเวลาจิตใจเราเข้มแข็ง จิตใจเราโลเล เราจะเอาอะไรเป็นเครื่องยืนยันล่ะ? เครื่องยืนยันเห็นไหม ถ้าคนมันหลับไหล เวลามันโลเล เวลาที่มันไม่มีหลักมีเกณฑ์มันไหลตามไปเลย แล้วมันพอใจของมัน มันสะใจของมัน แต่ถ้าคนมีจิตใจที่เข้มแข็ง เขาจะมองว่าสิ่งที่โลเลนี้เราแพ้กิลสแล้ว นี่ไงถ้าเราแพ้กิลส เราไม่หลับไหลให้กิลสมันครอบงำจิตใจของเรา เราเป็นคนตื่นตัวขึ้นมาเอง เราเป็นคนสลัดหน้า สลัดถึงความง่วงเหงาหาวนอน แล้วเราทำของเราเอง

สิ่งที่ทำของเราเองมันต้องมีจุดยืนของมันนะ จิตใจไม่มีกำลังทำอย่างนั้นไม่ได้ ถ้าทำอย่างนั้นไม่ได้ เวลาปฏิบัติไปนี่สักแต่ว่าทำ นี่ถ้าเรามีความเข้มแข็งทางโลก เรบอกเราทำได้ ครูบาอาจารย์ท่านนั่งภาวนาชั่วโมงหนึ่ง เราก็ชั่วโมงหนึ่งได้ มีคนปฏิบัติมากบอกว่านั่งตลอดรุ่งๆ เขาพยายามทนของเขานั่งตลอดรุ่งนะ แต่เวลาพิสูจน์กันแล้วเขานั่งหลับของเขา

เขานั่งนะมันก็ได้แค่กิริยาการกระทำ แต่หัวใจมันไม่เป็นไป เห็นไหม แต่ถ้าเราจะทนเอาสักแต่ว่าทำ สักแต่ว่าทำ.. สักแต่ว่าทำมันเป็นการฝึกหัด แต่ถ้าจิตใจมีสติ มีปัญญาขึ้นมาเราจะตื่นตัวขึ้นมา ตื่นตัวขึ้นมามันจะมีหลักมีเกณฑ์ของมันขึ้นมา ถ้าจิตสงบนะ พอจิตมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมาเรามีความพอใจแล้ว

ถ้าจิตสงบขึ้นมา เห็นไหม คุณนักศึกษาเวลาเขาเรียนเขาต้องมีอุปกรณ์เครื่องการเรียนของเขา เราจะประพฤติปฏิบัติ เราจะต้องมีอุปกรณ์ของเรา เราจะต้องมีสติ เราต้องมีสมาธิ เราต้องมีปัญญาของเรา ถ้าเรามีสติของเรา เห็นไหม เราจะไม่ว่าถามเลยว่าเวลาจิตมีสติขึ้นมาเป็นอย่างไร? เวลาจิตสงบแล้วเป็นอย่างไร?

จิตสงบเป็นอย่างไร ถ้าคนเคยสงบแล้วมันเข้าใจได้ แต่! แต่มันจะรักษาไว้ได้อย่างไร? ถ้ามันรักษาไว้สิ่งที่เราทำกันอยู่นี้มันเป็นผล มันจะเกี่ยวเนื่องมาตอนนี้แล้ว.. สิ่งที่เราทำกันอยู่นี้เราทำเพื่อเสียดลอะอยู่นี้ เรามาทำบุญกุศลอยู่นี้ เวลาถ้ามันมีสติ แล้วเกิดเราจะรักษาของเรา นี่มันมีสิ่งนี้มารองรับ ความรองรับ เห็นไหม พันธุกรรมทางจิต

จิตของใครได้สร้างมาดี จิตของใครได้ชวนชวายมาดี เวลาที่มีสิ่งใดกระทบกระเทือนจิตของเรา เราก็รักษาจิตของเราได้ง่าย จิตของเราเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันต้องการสถานะรองรับ สถานะเป็นพื้นฐานให้จิตใจเราเข้มแข็ง มันก็มีสิ่งนั้นเป็นสถานะรองรับ

เราทำงานแต่ทางโลกนะมันเป็นความดีไหม? มันเป็นความดี.. ถ้าเป็นความดีทางโลกมันก็เป็นความดีทางโลก แต่เราปฏิบัติบูชา คนเขามองนะ มองว่าคนที่ทำงานจะต้องชวนชวายจะต้องทำสิ่งที่ประสบความสำเร็จของเขา แต่เวลาเราทำของเรา เวลาประสบความสำเร็จ สำเร็จที่ไหน? เราทำประสบความสำเร็จ งานนั้นเสร็จแล้ว แต่มันเป็นงานของใครล่ะ? แล้วเราภูมิใจไหม? แต่ถ้าเราทำสำเร็จแล้ว เป็นของส่วนตัวเรา แล้วใครจะดูแลรักษาให้เราล่ะ? เราต้องดูแลรักษาของเราเอง

วัดนี้เวลาปลูกสร้าง เวลาสร้างวัดกัน เห็นไหม ว่าจะต้องแสวงหาสิ่งนั้นมาสร้างเป็นถาวรวัตถุ สร้างเสร็จแล้วใครดูแลรักษา? เวลาสร้างก็ลำบากลำบากนะ เวลาพระนี่พูดกันมาก เวลามีการก่อสร้าง พยายามเรียกร่องศรัทธาของเขา ให้เขาเห็นด้วย ให้เขามีศรัทธามาสร้าง อันนี้เป็นงานที่ว่าเราต้องลงทุนลงแรงมากนะ แต่เวลาสร้างเสร็จแล้วใครดูแลรักษา? นี่การดูแลรักษานั้นมันก็เป็นงานอีกอันหนึ่ง

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราประสบความสำเร็จขึ้นมาแล้ว เราจะดูแลรักษามันอย่างไร? นี่เวลาตีเมืองขึ้นนะ เวลาเขาตีเมืองกัน ตีเมืองนี้แสนยากเลย แต่ตีเสร็จแล้วเราจะปกครองดูแลอย่างไร? ถ้าเราปกครองดูแลได้เมืองนั้นจะเจริญ เมืองนั้นจะเป็นที่พึ่งอาศัยของคน สิ่งเข้ามาพึ่งพาอาศัยเป็นประโยชน์กับเขา จิตใจของเรา เห็นไหม ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา แล้วเราจะรักษาอย่างไร?

นี่ถ้ารักษาอย่างไร เบื้องหลัง ผู้ที่ขีปปลาปัญญา ผู้ที่ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย ปฏิบัติง่ายรู้ยาก ถ้าปฏิบัติง่ายรู้ง่าย เห็นไหม นี่มันมีมาทั้งนั้นแหละ คนต้องทำมา คนใดไม่ทำมานะ ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย ปฏิบัติง่ายรู้ยาก ปฏิบัติง่าย ๆ แต่รู้ได้ยาก ก็ต้องปฏิบัติต่อไปเรื่อยๆ

ปฏิบัติง่าย รู้ง่าย ปฏิบัติยาก รู้ง่าย.. ถ้าปฏิบัติยาก รู้ง่ายก็ยังมี เพราะปฏิบัติยากแต่รู้ได้ง่ายๆ ง่ายๆ คือว่าช่วงมันสั้น ปฏิบัติยาก รู้ยาก ปฏิบัติก็ยากอยู่แล้ว ยังต้องกว่าจะรู้ รู้ได้ยากเราต้องขวนขวายอย่างมากเลย

ต้นทุนมันมีนะ ต้นทุนของคน นี่จิตมันมีต้นทุนของมันมา ต้นทุนมันทำคุณงามความดีมา เห็นไหม นี่เราก็มีต้นทุน ถ้าเราไม่มีต้นทุนนะทำไมเรามีจิตใจฝึ่กฝึ่ฝึ่ จิตใจต้องการ คนไปถาม หลวงตามากกว่าภาวนานี้ต้องมีอำนาจวาสนา ภาวนาอย่างใดถึงว่าอำนาจวาสนา มันถึงจะภาวนาได้ง่าย

หลวงตาบอกว่า “การที่เราจะภาวนานะ เรากำหนดพุทโธ หรือปัญญาอบรมสมาธิ หรือมรณานุสติแล้วมันโล่งโล่ง มันทำได้ง่าย นั่นคือทางของเรา”

แล้วเรามีอำนาจวาสนามากน้อยแค่ไหน? ถ้าไม่มีอำนาจวาสนา เราจะมาประพฤติปฏิบัติหรือ? ถ้าไม่มีวาสนาเราจะคิดอย่างไรหรือ? คิดเสียสละ เห็นไหม ความเสียสละ เราเสียสละร่างกาย เสียสละกำลังทรัพย์ เสียสละบุญกิริยาวัตถุ เสียสละความสะดวกสบายของเรา เพื่อมาบังคับให้จิตใจนี้สงบ เพื่อจะแสวงหาตัวจิตของเรา ถ้าเราแสวงหาตัวจิตของเราเจอ นี่เราแสวงหาของเรา เราต้องตั้งสติของเรา แล้วเรามีคำบริกรรมของเรา มันจะเป็นประโยชน์กับเรา

พุทโธ พุทโธ พุทโธของเรา เห็นไหม บอกเหมือนนาโน นาโนสิ่งที่เล็กที่สุดเขาเอามาทำเป็นอุตสาหกรรมกัน จิตใจของเรานี้ถ้าเราไม่นึกพุทโธ เราไม่นึกพุทโธมันก็ไปประสามัน เพราะธรรมชาติรู้มันมีของมันอยู่แล้ว พอเรานึกพุทโธนี่มันเกาะ นี่คำบริกรรมจิตมันเกาะนี้ไว้ จิตมันเกาะนี้ไว้ เวลาเราทำงานข้างนอกว่าหนักหนาสาหัสสาครรจ์ แต่เวลางานนะ เราพักจากงานเราว่าสิ่งนี้เป็นพักผ่อน

ฉะนั้น เวลาเรานั่งเฉยๆ เราไม่ได้ทำงานข้างนอกเลย มันก็เหมือนกับการพักผ่อนทางโลก เขาทางโลกเขาถึงมองไป มองว่าคนที่ว่าทำงานหนักๆ นี่ไม่เห็นทำอะไร ทำงานหนักๆ ทำไมไม่มีผลงานเลย.. ผลงานทางโลก สร้างมาแล้วใครจะดูแลรักษา ผลงานทางธรรม เห็นไหม เวลาจิตสงบขึ้นมาจิตมีหลักมีเกณฑ์ของมัน จิตมีสติปัญญาของมัน

เวลาจิตมีสติปัญญาละ คุณิวุฒินักเรียน นักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก เห็นไหม เขาท่องบ่น เขาพยายามท่องบ่นของเขา เขาต้องเขียนเป็นเรียงความธรรมะต่างๆ ขึ้นมา เขา

พยายามศึกษา พยายามทำความเข้าใจของเขา เขาศึกษา เขาทำความเข้าใจ เขาก็ว่าเขาศึกษาธรรมะนะ แต่เขาก็ได้แต่ทางวิชาการ แต่เรามาพุทธโธ พุทธโธของเรา ปัญญาอบรมสมาธิของเรา ถ้าจิตของเรา..

นี่สิ่งที่เขาแสวงหามา ดูพระนะ เวลาพระอยู่กับครูบาอาจารย์ เวลาตัดเย็บนะ นักธรรมโท เขามีตัดเย็บจิ๋ว เห็นไหม ทำรังคุมอย่างไร? เป็นอนุวัต เป็นกุสโลอย่างไร? นี่แต่ตัดเย็บเป็นใหม่ล่ะ? เวลาศึกษาจบแล้วนะ เวลาใช้ผ้าก็ไปซื้อเอาตามร้าน อย่างของเราครูบาอาจารย์ท่านฝึกมา มาเป็นปะขาวนี่ต้องท่องบ่นให้ได้ ต้องตัดเย็บจิ๋ว ตัดเย็บต่างๆ ตัดเย็บของเราให้ได้

ถ้าตัดเย็บได้ เหมือนเรานี้ถ้าเราซ่อมบำรุงสิ่งของในบ้านเราได้ สิ่งใดเสียหายเราจะซ่อมบำรุงสิ่งของในบ้านเรา สิ่งของในบ้านเรามาบำรุงรักษาไม่ได้ เวลาเสียหายขึ้นมาเราต้องไปจ้างวานเขา เวลาปลูกบ้านสร้างเรือน ไปจ้างใครก็จ้างได้ง่ายนะ แต่เวลาซ่อมรักษานี้ หากคนซ่อมรักษาได้ยากเพราะของมันเล็กน้อย แต่ถ้าเราซ่อมบำรุงรักษาของเราได้ เราจะมีความสะดวกสบายใจขนาดไหน

นี่พระป่า พระปฏิบัติของเรา เห็นไหม อยู่กับครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์จะฝึกสอนมาให้ท่องบ่นสวดมนต์ ให้รู้จักที่สูง ที่ต่ำ ให้มีข้อวัตรไร เวลาเป็นปะขาวถือศีล ๘ ต้องอุปัฏฐาก อุปัฏฐากนั่นคือการศึกษาระยะ การศึกษาระยะที่เขาศึกษานักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก นี่เขาศึกษาทางวิชาการมา จบแล้วทำอะไรไม่เป็น แต่เวลาพระป่าของเรา เห็นไหม เราศึกษาศึกษาโดยครูบาอาจารย์สั่งสอน ศึกษาโดยการอุปัฏฐาก ศึกษาโดยการกระทำ กะผ้า เย็บผ้า ย้อมผ้าเนาผ้า เราศึกษาขึ้นมา เราทำของเราเพื่อประโยชน์กับเรา

เราศึกษาด้วย แล้วเราเป็นด้วย แล้วเวลาเรามาประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน นี่เวลาปฏิบัติขึ้นมา เราศึกษาของเรา ด้วยจิตของเรา ถ้าจิตเราได้ศึกษา ได้มีการกระทำของเรา มันจะเป็นประโยชน์กับเรา มันเป็นข้อเท็จจริงใจ ถ้าเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมาสติก็เป็นสติ สมาธิก็เป็นสมาธิ ปัญญาก็เป็นปัญญา แล้วเราซ่อมบำรุงรักษาได้ด้วย ได้ด้วยเพราะอะไร? เพราะเราฝึกของเราขึ้นมาเอง เราฝึกของเราขึ้นมาเองนะ แต่เวลาเราศึกษามาทางวิชาการนะว่าอย่างไรเป็นสติใหม่? อย่างเป็นสมาธิใหม่? อย่างเป็นปัญญาใหม่?

ทั้งๆ ที่เราฝึกฝนอยู่นี้เราก็กังเล แต่ถ้าจิตใจเรา เราทำของเราอยู่มั่นก็กังเลนะ แต่เรามีครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่งใจ เราเป็นปะขาว เราบวชขึ้นมาแล้วเรายู่กับครูบาอาจารย์ เราทำของเราไป แล้วพอเวลาทำของเราไป พอมีปัญหาที่เราไล่ถามได้ เราตรวจสอบได้ ตรวจสอบกับครูบาอาจารย์

ของเราได้ เราศึกษา เราประพฤติปฏิบัติมาโดยซื่อเท็จจริง ถ้าโดยซื่อเท็จจริงขึ้นมา เวลามันเป็นขึ้นมา เราเป็นขึ้นมา มันรู้ มันเห็น มันเป็นรูปเลย

การทำงาน คนเราต้องมีผลงานใช่ไหม? เวลาจิตมันสงบมันรับรู้ของมัน มันรับรู้ของมัน เวลาเสื่อมมันรู้ว่าเสื่อมของมัน เหมือนบ้าน เหมือนเรือน เวลาเราสร้างเสร็จเรารู้ว่าเสร็จ เวลาเราใช้สอยไป มันชำรุดเสียหายเรารู้ว่าชำรุดเสียหาย ถ้าชำรุดเสียหายเราจะซ่อมอย่างไร? นี่ก็เหมือนกัน เวลามันเคลื่อนไหว จิตเรามันโลเล มัน โลเลนี้ โลเลเพราะอะไร? แล้วสิ่งที่เวลาทำความสงบของใจมันสงบเข้ามา มันสงบมาได้อย่างไร? มันสงบมาได้อย่างไร? เห็นไหม

นี่มันมีพื้นฐานของมันมา มันล้มลุกคลุกคลานมา เพราะการปฏิบัติเริ่มต้นมันแสนยาก คำว่าแสนยากนะมันเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดใจ คูสิเวลาเขาเกณฑ์ทหาร ทหารใหม่เข้าไป เวลาฝึกทหารนี้ฝึกใจไม่เป็นเลย ยิ่งสมัยโบราณจะต้องเอาผ้าแดงผูกไว้มือซ้าย มือขวา ซ้ายขวายังไม่รู้เลย แต่ฝึกไปๆ มันยิ่งป็นป็นนะ มันยิ่งป็นก็ได้ มันออกรบก็ได้

จิตใจของเราที่จะฝึกฝน เห็นไหม เราซ้าย ขวานี้เราไม่รู้เรื่องเลย แต่เราทำของเราไปนะ เราทำของเราไป เวลามันเป็นขึ้นมา มันดีขึ้นมา จิตใจเราดีขึ้นมา ถ้าดีขึ้นมานี้.. ทรัพย์สมบัติสิ่งใดในโลกนี้มันจะมีคุณค่ามากกว่านี้ล่ะ?

โลกเขาแสวงหาทรัพย์กัน เราแสวงหาธรรม ถ้าเราแสวงหาธรรมนะ เรามีความสุข เรามีความร่มเย็น สถานะทางโลกเราจะสูงส่งขนาดไหน ต่ำต้อยขนาดไหน นั่นมันเป็นเรื่องแหว เรื่องกรรม แต่ถ้าเรารักษาใจของเราได้ เราอยู่ได้นะ สูงส่งขนาดไหนก็มีความสุข ต่ำต้อยอย่างไรเราก็มีความสุข มีความสุขได้ เราไม่มีความน้อยเนื้อต่ำใจ

ดูเวลาพระเราสิ ดูครูบาอาจารย์ของเราสิท่านอยู่ของท่านนะ สมบัติที่มีอยู่นั้นมันเป็นสมบัติสาธารณะ อาราม อารามิกเป็นที่อยู่ของผู้ที่ไม่มีเรือน แล้วผู้ที่ไม่มีเรือนนะบวชเป็นพระ เป็นเจ้าไม่มีเรือนก็มาอาศัยอยู่กับสิ่งนี้ แล้วซ่อมบำรุงรักษา เวลาครูบาอาจารย์ของเราะในธรรมวินัย.. ภิกษุเอาของสิ่งใดไปใช้ เวลาธุดงค์มา ตั้ง เตียงต่างๆ ของที่เอาไปใช้ เวลาจะจากไปไม่เก็บเองก็ดีไม่ไหว้วานให้พระในวัดเก็บก็ดี เป็นอาบัติปาจิตตีย์ ต้องดูแลรักษาทั้งนั้นแหละ

นี่เห็นไหม ทำไมเขาอยู่ได้ล่ะ? ต่ำต้อย เบื้องใจขนาดไหน สถานะของพระมันมีค่าเท่ากัน มนุษย์มีค่าเท่ากัน สิ่งที่เราต่ำต้อย สูงส่งนั้นเป็นสิ่งที่เวรกรรมทำมาอย่างนั้น ฉะนั้น เวรกรรมทำ

มาอย่างนั้นนี่เราทำของเราไป ถ้าจิตใจเรามีหลักมีเกณฑ์ เรามีสิ่งนี้เป็นเครื่องหล่อเลี้ยง ถ้ามีหล่อเลี้ยงเรียกว่ามีธรรม นี่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะ บอกว่า

“เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด อย่ามีสิ่งใดเป็นที่พึ่งเลย”

สิ่งใดเป็นที่พึ่งไม่ได้ ข้าวปลาอาหารเราว่าเป็นที่พึ่ง เรากินเพื่อดำรงชีวิต แต่เวลาเราทุกข์ เรายาก เรามีกินของเรา เราก็มีสมบุญอยู่แล้วทำไมมันทุกข์ล่ะ? เวลาเราตายไป เราไม่ต้องการกิน ข้าวปลาอาหาร แล้วมันมีสิ่งใดเป็นที่พึ่งล่ะ?

ถ้าเรามีธรรมเป็นที่พึ่งนะ ข้าวปลาอาหารนั้นมันเป็นเรื่องของร่างกาย แต่เรามีธรรมเป็นที่พึ่งอยู่แล้ว เราจะใช้ประโยชน์ของเรา พอประมาณของเรา แล้วสิ่งนั้นเป็นประโยชน์กับโลกก็ได้ จะเก็บไว้มีต่อไปก็ได้ เครื่องใช้ไม้สอยเราก็ใช้ของเรา ของเรา.. เราจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด ถ้ามีธรรมเป็นที่พึ่งแล้ว มันใช้สอยสิ่งใดมันเป็นประโยชน์กับทุกๆ คนใจ แล้วมันเจือจานเขาก็ได้ด้วย เจือจานชีวิตเราก็ได้ด้วย มันเจือจานชีวิตเรานะ

ฉะนั้น พระราชนิเวศน์เวลาจะบวช เห็นไหม ครูบาอาจารย์เมื่อก่อนเขาให้เป็นปะขาวก่อน แล้วฝึกฝน ยิ่งหลวงปู่มั่นนะ ๓ ปี อย่างน้อย ๓ ปีกว่าจะได้บวช เว้นไว้แต่ผู้ที่บวชเป็นประเพณี ประเพณีหมายถึงว่าเขาเป็นข้าราชการ เขาลามาได้แค่นั้น ก็ให้บวชไปอย่างนั้น แต่ถ้าผู้ที่ตั้งใจบวช.. คุณในการศึกษาทางโลก ถ้าพื้นฐานดี เวลาปฏิบัติไปจะมั่นคงแข็งแรง

เวลาหลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราวางพื้นฐานไว้ดี ผู้ที่เข้ามาบวช มาเรียน เห็นไหม พื้นฐานมีอยู่แล้ว เวลาบวชเข้ามานี่ พื้นฐานที่ดีก้าวเดินต่อเนื่องไปเลย แต่ในปัจจุบันนี้เวลามันน้อย ทุกอย่างมันน้อย แล้วเราก็เร่งบวชกัน ฉะนั้น สิ่งที่บวชมาแล้วนี่จรตนิสัย ขอนิสัยใคร ได้ นิสัยใคร เวลานิสัยขึ้นมา เห็นไหม ทำทุกวันๆ เดินตามนั้น เดินตามนั้นจนมันได้นิสัย ถ้าได้นิสัยจะเป็นประโยชน์กับใจดวงนั้น

นี่การฝึกหัด ครูบาอาจารย์ของเราท่านมองนะ มองว่าถ้าจิตใจเข้มแข็ง จิตใจมีหลักมีเกณฑ์ มันจะเป็นประโยชน์ แต่! แต่เรามองรูปธรรมไป ว่าต้องทำอย่างนั้นจะได้ประโยชน์อย่างนั้น จะได้ประโยชน์อย่างนั้น เห็นไหม

“เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด”

เวลาหลวงปู่มั่นท่านพูด “คนที่มีพรชามากแล้วไม่ต้องขึ้นมา ให้พระใหม่ๆ มันขึ้นมา มันจะได้มีข้อวัตรติดหัวมันไว้” เห็นไหม มันจะได้มีข้อวัตรติดหัวมันไป.. มีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด นี่มันมีข้อวัตร มีความรู้ติดไป จะทำสิ่งใดนี้เหมือนเราสวดมนต์นะ คนสวดมนต์ เคยทำบุญกุศล แล้วมันขาดสิ่งใดไปนี่มันเหมือนขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เวลาเราเคยทำประจำ ข้อวัตรเราเคยทำของเราประจำ มันจะได้มีข้อวัตรติดหัวมันไป แต่พอมันไม่ทำสิ่งนั้น หรือยกเว้นสิ่งนั้นมันเหมือนขาดแคลนสิ่งใดไป เห็นไหม มันมีธรรมเป็นที่พึ่ง จิตใจมันมีหลักมีเกณฑ์ มีที่พึ่ง ถ้ามีหลักมีเกณฑ์ มีที่พึ่งมันจะเป็นประโยชน์ หลักเกณฑ์อันนั้นจะเป็นประโยชน์อันนั้น เพื่อประโยชน์กับใจเรา

นี่ในการประพฤติปฏิบัติ เรามีครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่ง เรามีครูบาอาจารย์เป็นหลัก ชีวิตที่ท่านดำรงชีวิตให้เราเห็นมันก็เป็นประโยชน์แล้ว ทำไมอยู่อย่างนั้นได้ ทำไมทำประโยชน์ได้ แล้วเราล่ะ? เราจะเอาอะไรเป็นประโยชน์ เราจะทำสิ่งใดเพื่อเป็นประโยชน์กับเรา เห็นไหม นี่ถึงบอกว่าเราจะไม่หลับไหลไปกับกิเลสตัดหาความทะยานอยาก

แต่เวลาปฏิบัติไปแล้ว เวลาเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ สิ่งนี้นักกัปปาชนิดใดก็ได้แล้วแต่ ผู้ที่เล่นกีฬาที่เขาหมดอายุใช้งานของเขา แต่จิตใจของเรามันไม่หมดอายุใช้งานนะ มันไม่เคยหมดอายุใช้งาน มันจะเวียนตายเวียนเกิดไปอย่างนี้ แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เห็นไหม เราพยายามทำของเรา ถึงที่สุดนะ ถ้าสิ้นสุดแห่งทุกข์แล้วก็จบ ถ้าไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์เราต้องชวนชวายของเราเพื่อประโยชน์กับเราในโลกนี้

นี่พูดถึงในการให้เห็นว่าถ้าเราไม่หลับไหล เราตื่นตัวตลอดเวลา ตื่นใจมันตื่นอยู่นี้มันจะเป็นประโยชน์กับจิต ถ้าเราหลับไหลนะ วันเวลา ๒๔ ชั่วโมงเท่ากัน คนเกิดมาอายุขัยของใครอายุสั้น อายุยืนก็เรื่องของเขา แต่วันเวลามันเป็นประโยชน์กับใจทุกดวงใจนะ ตายแล้วหมดสิทธิ์เวลาแก่ เฒ่า ชราขึ้นมา เห็นไหม นั่งก็โอย ลูกก็โอย เมื่อนั้นเราก็บอกว่าเวลาหนุ่มสาวเราก็ไม่ทำ แต่เวลาหนุ่มสาวเราก็บอกว่าตอนนี้ยังหนุ่มสาวอยู่ ให้แก่เฒ่าแล้วค่อยทำ

นี่กิเลสมันหลอกหลวงอย่างนี้ หลอกหลวงเราว่าแล้วค่อยทำ แล้วถึงจะเวลาทำมันก็จะสายเกินไป คือเราไม่กระฉับกระเฉง เราไม่สดชื่น คูสิเวลาทางกีฬาเขาได้ความสด ความสดคือว่าเขาสดชื่นของเขา เขาได้ความสดของเขา แต่เทคนิคนะเราต้องฝึกฝนของเราไป.. นี้เพื่อเตือนสติเตือนการกระทำของเราเพื่อประโยชน์กับเราเนาะ

จะตอบปัญหาแล้ว ถามเรื่องการปฏิบัติเนาะ

ถาม : เรื่องว่าอุบายธรรมที่โยมได้รับไปแล้วปฏิบัติต่อเนื่องมาเลยคะ จนเมื่อเดือนกว่านี้ทำวัตรเย็นแล้วนั่งภาวนา แล้วนอนไปก็สะดุ้งตื่น มันมีความอยากภาวนา โยมก็ตั้งใจภาวนาต่อ พุทโธ พุทโธไปเรื่อยๆ จนถึงจิตสงบแล้วเกิดสภาวะร่างกายโยมเหมือนแตกออกเป็นเสี่ยงๆ แล้วมันก็หัดตัว แล้วมันก็แตกออกเห็นเนื้อแดงๆ ไม่มีหนังหุ้ม เห็นเลือด กลิ่นคาว โยมก็มองแล้วก็พิจารณาเลือดเนื้อ แล้วไม่ไหวรู้สึกกลัวโยมก็กลับมาพุทโธใหม่ มันก็กลับมาที่ร่างกายที่แตกเป็นเสี่ยงๆ อีก

แล้วที่เห็นนี้ ตั้งแต่ปอดครับ หัวใจมันเป็นเลือด โยมมองดูแล้วไม่ไหวรู้สึกกลัว เลยออกมาพุทโธใหม่แล้วพิจารณาหรือเดินจงกรม ออกจากภาวนาแล้วดูนาฬิกา.. (มันอ่านไปเรื่อยๆ) แล้วออกจากกาย แต่ที่เกิเกิดขึ้นมาจริงกลับตกใจ

หลวงพ่ : จะบอกว่าเวลาเขาอยากเห็นกายไซ้ใหม่? อยากเห็นกาย แต่เวลาพิจารณาไปแล้วทำไมกลับกลัว แล้วบอกว่า “การภาวนานี้คือสัมผัสหรือไม่ที่เห็นกายเหมือนจริงๆ แล้วไม่ทันพิจารณา มันย่อยสลายกาย..”

คือเขียนหัด อ่านไม่ค่อยเข้าใจ แต่เราจับประเด็นของเราเอง คือว่าเวลาภาวนาไปแล้วเห็นกาย เวลาเห็นกายนี้กลับกลัวไซ้ใหม่? ถ้ามันกลับกลัวมันก็อยู่ที่พื้นฐาน ส่วนใหญ่แล้วคนจะกลัวเพราะโดยความคิดของเรานี้ โดยความคิดของเรา เราคิดว่าการเห็นกาย เพราะเราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันเป็นสติปัญญา ๔ มันจะเป็นการฆ่ากิเลส ถ้าเป็นการฆ่ากิเลสมันจะเป็นประโยชน์กับเรา

แต่ตามความเป็นจริงพอเราไปเห็นเข้านะ พอไปเห็นเข้าแล้วมันสะเทือน ถ้ามันสะเทือนเพราะว่าจิตใจเรายังไม่มั่นคง ถ้ามันคงนะ ถ้าเห็นทางโลกเราเห็นเป็นเลือด เป็นเนื้อ เห็นแล้วมันจะเกิดอาการขย้อน นี่เขาเรียกว่ามันยังเป็นโลกอยู่ ถ้าเป็นโลกอยู่เรากลับมาทำความเข้าใจของใจมากขึ้น ถ้าทำความเข้าใจของใจมากขึ้นนะ แล้วเราไปพิจารณาใหม่ ถ้าการพิจารณาใหม่..

นี่มีครูบาอาจารย์ท่านเคยพูดไว้ ถ้าเราพิจารณาแล้วมันขย้อน มันต่างๆ แล้วมันเกิดอาการเกิดอะไรต่างๆ เราคิดว่าสิ่งนั้นเป็นวิปัสสนานะ แล้วคิดว่าสิ่งนั้นเป็นผล สิ่งนั้นเป็นผลแล้วเราคิดว่าสิ่งนั้นเป็นผลที่สำเร็จแล้ว นี่เราว่าจิตใจเราก็คือ จิตใจเราต่างๆ เวลามันเสื่อมมันเสื่อมหมดเลย

แต่ถ้าจิตใจมันเป็นธรรมนะ จิตใจเป็นธรรมนี้เวลาเห็นครั้งแรกมันจะเกิดอาการกระเทือนมาก เวลาอาการกระเทือนมาก ถ้าจิตมันไม่ไหวใจ มันไม่ไหวเราก็ปล่อยไว้ ปล่อยไว้

นี่มันเกิดอาการวูบ มันก็เหมือนเราไปเห็นสิ่งที่มันแทงหัวใจ สิ่งที่มีมันผิดปกติมันก็ต้องมีอาการหวั่นไหว แต่เห็นเงินนี้ เห็นเงินกองโตๆ ใจมันก็ฟูแล้ว เวลาใจมันไปเห็นอะไร ใจมันจะฟู ใจมันจะยุบของมัน ฉะนั้น ถ้าเราเห็นสิ่งนั้น จิตใจเรายังไม่มีหลักมีเกณฑ์ เราก็วางไว้ก่อน ขนาดวางไว้ก่อนมันก็ยังสั่นไหวขนาดนั้นนะ แล้วเรากลับมาพุทโธ พุทโธ ถ้าจิตมีกำลังเราก็พิจารณาของเราใหม่ พิจารณาของเราใหม่ แล้วมันพิจารณา เวลามันเกิดสิ่งใด สิ่งนี้มันคาดการณ์ไม่ได้

ฉะนั้น เขาบอกว่า “สิ่งนี้เป็นสัมพล่นหรือเปล่า?” มันก็ใช่ คำว่าสัมพล่นหรือเปล่า มันก็เหมือนกับวาสนาของคน ถ้าวาสนาของคนนะ คูสิอยู่ที่จิต จิตถ้าเราชอบสิ่งนี้ สิ่งนี้เราเห็นสภาพอย่างนี้ สิ่งนั้นมันก็ถูกใจเรา ถ้าเราไม่ชอบมันก็ไม่ถูกใจเรา แต่ถ้าคนที่เขาไม่รู้สึกลักษณะ สิ่งนั้นไม่กระเทือนอารมณ์เขา ฉะนั้น สิ่งที่เราเห็นแล้วนี่มันสะเทือนไหม? มันสะเทือน แล้วถ้าว่ามันเป็นสัมพล่นไหม? ถ้าเป็นสัมพล่น

คำว่าสัมพล่นของเรานี้ละ ให้เห็นว่าคนเราเวลาปฏิบัติแล้วมันมีมา มันมาด้วยอำนาจวาสนาของเวรของกรรม อันนี้อันหนึ่ง แต่เวลาคนเรา เห็นใหม่ คูสิคนทุกข์ คนยาก แล้วสร้างเนื้อสร้างตัวขึ้นมาจนมีฐานะมั่นคง นี่เขาผ่านประสบการณ์มาแล้วไหน? จิตใจของเรานี้ละ เวลามันล้มลุกคลุกคลานเหมือนคนทุกข์ คนยาก แล้วเวลามันทำความสงบของใจ แล้วมันรักษาใจของเราได้ มันเหมือนกับเราคนทุกข์ คนยาก แต่เราทำหน้าที่การงานจนมันมั่นคง พอมั่นคงมันต่างกับสัมพล่น

ฉะนั้น เวลามันต่างกับสัมพล่น.. เงิน แเบงก์นี่ละ แเบงก์ใบหนึ่งมันก็เหมือนกับแบงก์ใบหนึ่ง แเบงก์ ๑๐๐ ใบมันก็เหมือนกัน แต่! แต่ที่มาของแบงก์ คนทำงานนี้คนเราหน้าที่แตกต่างกัน อย่างเช่นเรานี้เราก็ได้มาอีกอย่างหนึ่ง คนอื่นก็ได้มาอีกอย่างหนึ่ง มันได้มาไม่เหมือนกัน ฉะนั้น เวลามันเห็นกาย เห็นใหม่ เห็นกายนี้ ถ้าเป็นลูกใช้ใหม่เราก็ขอจากพ่อแม่มา แต่ถ้าเราทำงาน เราทำตามหน้าที่การงานเราก็ได้ของเรามา

ฉะนั้น เวลาที่เราบอกว่าสัมพล่น นี่เห็นกายเหมือนกัน แเบงก์เหมือนกัน แต่ได้ยังไงมา ถ้าได้ยังไงมาเราถึงบอกว่ามันเกิดด้วยกรรมไง เวลาธรรมสุค ธรรมสุคนี้ มันก็เหมือนกันเวลาธรรมสุค แต่นี้เราปฏิบัติอยู่ ปฏิบัติอยู่แต่เวลามันเกิดขึ้นมานี้เกิดเป็นเลือดแดงๆ ไปหมดเลย

คำว่าเลือดแดงๆ นี่นะมันยังอยู่กึ่งโลกมากเกินไป แต่ถ้าพอจิตมันสงบนะมันเห็นเหมือนกัน แต่มันไม่ใช่เลือดแดงๆ แบบกึ่งโลกใจ ถ้าจิตมันสงบนะมันจะเห็นเป็นโครงสร้างที่ใสใสแจ๋วเลย เหมือนเห็นเป็นเพชรเลย อย่างนั้นสมาธิแรงเกินไป สมาธิแรงเกินไปมันจะเห็นอย่างนั้นเลย มันเป็นเลือดไหมล่ะ? มันไม่เป็น แต่ถ้าสมาธิเราอ่อนนะ มันเห็นอย่างนั้นปั๊บมันขย้อน ถ้ามันขย้อนปั๊บมันทำให้เราเสียวสันหลัง แล้วมันจะไม่กล้าทำอีกต่อไป

วางไว้ กลับมาพุทโธนี่ถูกแล้วละ กลับมาพุทโธ พุทโธ แล้วถ้ามันเห็นหรือไม่เห็นเรารำพึงไป ถ้าสมาธิมันดีเรารำพึงไปนะ มันเห็นกายเหมือนกัน แต่เห็นอีกสถานะหนึ่ง เห็นอีกรูปแบบหนึ่ง ถ้าเห็นอีกรูปแบบหนึ่งมันจะเป็นประโยชน์กับเราแล้ว แล้วถ้ามันเป็นสัมพล่นหรือเปล่า?

มันเป็นสัมพล่นหรือไม่เป็นสัมพล่นมันผ่านไปแล้ว เราไม่ต้องวิตกกังวลกับมัน เราทำของเรา นี่เราทำของเราเพื่อประโยชน์กับเรา ทำของเราดีมันก็เป็นความดี ถ้าทำของเรามันยังขาดตกบกพร่อง เราก็เสริมให้มันดีขึ้นมาให้ได้

ถาม : กระผมรักาศิล สวดมนต์ เจริญสติมา ๒๐-๓๐ ปี ยังเข้าไม่ถึงเอกัคคตารมณฺ์เลย เข้าเพียงขณิกสมาธิเท่านั้น จะต้องศึกษา จะต้องรักษา จะต้องหมั่นเพียรต่อไปอย่างไร?

หลวงพ่ : เราจะพูดอย่างนี้นะ นี่เวลา ๒๐ ปี ๓๐ ปีเรายังเข้าไม่ถึงเอกัคคตารมณฺ์เลย เวลารวมใหญ่นี้หลวงตาท่านบอกว่า “คนไม่รวมใหญ่ไม่รู้” แล้วคนที่รวมใหญ่นี้มันเป็นบางครั้งบางคราว เว้นไว้แต่คนที่สร้างอำนาจสมาธิมาเยอะ เขาเข้าจนเป็นความปกติของเขา ถ้าเข้าเป็นความปกติของเขา เขาจะรู้เรื่องอะไรแปลกๆ ได้ดีกว่าคนอื่น

คำว่าแปลกๆ มันแปลกโลกนะแต่ไม่แปลกเขา ไม่แปลกกับจิตดวงนั้น แต่ถ้าของเรานี้ เราไม่เคยเข้าเอกัคคตารมณฺ์เลยมันก็ไม่จำเป็น อย่างเช่นเขาบอกว่าต้องมีเงิน ๑ ล้านแล้วเขาถึงใช้สอยได้ แต่เราไม่เคยมีเงินล้านเลย เราหาเงินมานี้ห้าร้อย พันหนึ่ง หมื่นหนึ่ง ก็หมื่นก็แล้วแต่เราก็ใช้สอยชีวิตได้

เราจะบอกว่ามันไม่จำเป็นถึงรวมใหญ่ ถึงจะวิปัสสนาได้ไง แต่ถ้าพูดถึงเราอยากจะมีประสบการณ์ว่าถ้าเอกัคคตารมณฺ์ จิตที่มันรวมลงไปมันมีความสุขอย่างใด นั่นก็เป็นเรื่องหนึ่ง มันมีความสุขแตกต่างกับขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธินี้มันแตกต่างกัน มันแตกต่างกันจน

ผู้ที่ทำได้เขาจะวัดภูมิได้ คนที่มาถามว่ามีความสูง ต่ำอย่างไร แล้วคำว่าสูง ต่ำอย่างนี้มันไม่ใช่หลักตายตัวว่าจะต้องเป็นอย่างนี้ ระดับอย่างนี้

เพราะ! เพราะเวลาพูดถึงมรรคนะ ถ้าเป็นทางวิทยาศาสตร์จะบอกว่า มรรคสามัคคี มรรคสามัคคี ต้องใช้สมาธิเท่าไร? ต้องใช้ปัญญาเท่าไร? จะต้องใช้งานชอบเท่าไร? แล้วจะให้มันรวมลงสามัคคีเพื่อให้มันเป็นมรรคญาณนี้เป็นเท่าไร? นี่ความคิดทางโลก

ถ้าความคิดทางโลก นี่ก็เหมือนกันว่าต้องเป็นเอกัคคตารมณฺ์ เอกัคคตารมณฺ์แล้วจะออกวิปัสสนา ถ้าเขาเอกัคคตารมณฺ์มันก็วิปัสสนาไม่ได้ ถ้าอุปนาสมาธิมันก็วิปัสสนาไม่ได้ มันก็เข้าไปพัก เห็นไหม มันเข้าไปพักนี้มันลึกกว่าที่เราจะอุปจารสมาธิที่ใช้วิปัสสนาอยู่นี้ ฉะนั้น สิ่งที่ว่า ๒๐ ปี ๓๐ ปี ถ้าเรามีเป้าหมายอย่างนี้ เราก็มีเป้าหมายที่จะต้องดันดันไปให้ถึงที่นี่ แต่ถ้าเราว่าสิ่งนี้สิ่งนี้ถ้ามันทำได้เราก็ทำ ถ้ามันทำไม่ได้ เราทำความสงบแล้วเราก็ใช้ปัญญาของเราได้ ถ้าใช้ปัญญาได้เราก็มาตริกันในธรรมนี้แหละ

เราก็มาใช้ปัญญาในธรรมนะ ในธรรมคืออะไร? ในธรรมก็คือนี้ ๒๐ ปีแล้วละ ๓๐ ปีแล้วละ แล้วชีวิตเรานี้ ๒๐ ปี ๓๐ ปีแสดงว่าอายุเราไปมากแล้ว แล้วข้างหน้าจะเป็นอย่างไร นี่ให้มันคิดถึงตรงนี้ไง ถ้าคิดถึงตรงนี้นะจิตมันจะไม่ออกไปคิดเรื่องข้างนอก แต่ถ้าเราไม่คิดเรื่องอย่างนี้นะ จิตเรานี้มันคิดออกไปข้างนอก คิดไปเรื่องต่างๆ ถ้าคิดไปเรื่องต่างๆ มันส่งออก

นี่รักษาจิตไว้ พระนะ วินัยของพระ เวลาบิณฑบาตเขาให้ทอดสายตาแค่ ๓ ก้าว ไม่ให้ดูเรื่องอื่นเลย นี่เสขียวัตถ์ เสขียวัตถ์เวลาออกบิณฑบาต เวลาหลวงตาท่านบอก เวลาฉันข้าวให้มองในบาตร ให้มองในบาตร อย่าถ่อมมองข้างนอก หลวงตาเวลาอัดพระว่าอย่าถ่อมมองออกไปข้างนอก ให้มองในบาตร ให้มองในบาตร

เวลาบิณฑบาต ถ้าโดยหลัก เวลาบิณฑบาตนะให้มองจากเท้าเราไปแค่ ๓ ก้าว นี่เพื่ออะไรล่ะ? แต่นี้ในปาติโมกข์นะ ในเสขียวัตถ์ แต่เวลาพระนี่ถ้ามีสติได้ หลวงตาท่านบอกว่า เวลาบิณฑบาตให้เหมือนกับเดินจงกรมไป ให้เหมือนเราเดินจงกรมไปตลอด ถ้าเราเดินจงกรมไปสติมันพร้อมใช้ไหม? นี่เดินจงกรมไปเราก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาที่หมუნอยู่ในร่างกายของเรา

อันนี้ก็เหมือนกัน เรายังรักษาดี เราสวดมนต์ เราเจริญสติมาตลอดเวลา ๒๐ ปี ๓๐ ปี.. ๒๐ ปี ๓๐ ปีนะ ถ้าเรามากคิดถึงวันนี้ สติมันพร้อมเดี๋ยวนี้ก็คือพร้อมเดี๋ยวนี้ ๒๐ ปี ๓๐ ปีมันก็ผ่าน

มาแล้ว เราบอกว่าวันเวลามันเคลื่อน มันหมุนของมันไป คนเกิดใหม่เป็นทารกแรกเกิด นี่เวลา ความคิด ความรู้สึก เราโตมาเป็นวัยรุ่นหรืออายุเข้ากลางคนนี่ความคิดอย่างหนึ่ง เวลาคนเรา เราอายุสัก ๖๐-๗๐ ปี เห็นไหม เราเป็นช่วงปลายของชีวิต ความคิดเราก็เป็นอย่างหนึ่ง

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าถ้ามันมีสติ มีปัญญาอย่างนี้มันก็จะทำให้เราย้อนกลับมา นี่ย้อนกลับมา คำถามบอกว่า “แล้วเราจะทำอย่างไรต่อไป เราจะแยกแยะได้อย่างไรว่าธาตุขันธ์ได้”

แยกแยะได้ ปัญหานี้มันแยกแยะไป ขณิกสมาธิเราใช้ปัญญาอย่างที่เรารู้ มันจะทำให้จิตใจทำสมาธิได้ง่าย พอจิตใจทำสมาธิ เหมือนเราทำงานมาเมื่อกี้ อาน้ำทำไม? อาน้ำแล้วสดชื่นหมดเลย อาน้ำแล้วดูตัวสะอาดหมด เวลาเราใช้ปัญญา ใช้ปัญญากับตัวเราเอง มันก็เหมือนกับทำให้จิตใจนี้สะอาด ถ้าเราไม่อาน้ำใช้ไหม? เราก็มืดมน โคลน เราก็มืดมน มีดิน มีมติดตัวเรามาด้วย เราอาน้ำแล้วดิน โคลนก็ออกไปหมดเลย

เราใช้ปัญญาใคร่ครวญในตัวเรา เห็นไหม พอจิตใจมันใคร่ครวญขึ้นมามันก็ไม่ติดพันกับอารมณ์นั้น มันก็ไม่ติดพันกับความน้อยใจนั้น มันก็เหมือนเราอาน้ำนี้แหละ พอจิตใจมันได้ใช้ปัญญาใคร่ครวญของมัน ใคร่ครวญของมันมันก็เข้ามา แต่ไม่อย่างนั้น จะรอเอ็กคตารมณ์ จะวิปัสสนา.. ไม่ต้อง ไม่ต้อง

นี่พูดถึงนะ เราจะพูดถึงให้คนปฏิบัติไม่น้อยใจ ไม่เสียใจ เวลาเราปฏิบัตินะ ใครทำอย่างไรนะเราก็ฟัง แล้วเราก็พยายามทำของเรา แล้วเราทำของเราชนะแข่งดี เขาเดินจงกรมก็ขัวโงม เราก็จะพยายามเดินจงกรมอย่างนั้นบ้าง เขาทำอย่างไรนะ นี่ฟังข่าวครูบาอาจารย์ท่านทำอย่างไร เราก็จะขยันหมั่นเพียรอย่างนั้นบ้าง โดยธรรมชาติของคนหลงป่า มีใครบอกทางเรา จุงทางเราให้ออกจากป่า เราจะเห็นคุณคนๆ นั้น

เวลาจิตของเราไม่มีหลักมีเกณฑ์ เห็นไหม นี่เราฟังข่าว คนนั้นปฏิบัติอย่างนั้น คนนั้นปฏิบัติอย่างนั้น เราก็เอาสิ่งนี้เป็นการชี้แนะให้จิตใจเราออกจากป่า ออกจากป่ารกชัฏที่มันเสียใจน้อยใจอยู่นี่ไง ออกจากป่ารกชัฏในจิตใจของเรา จิตใจของเรามันคิดว่าจะทำอย่างไรต่อไป

นี่ใช้ปัญญาอย่างนี้ทำได้ ปัญญาใคร่ครวญในการกระทำของเรา ใคร่ครวญอารมณ์ ความรู้สึก ไม่ต้องไปใคร่ครวญเรื่องอื่น ทำไมคิดอย่างนั้น? ทำไมคิดอย่างนั้น? แล้ว ๒๐ ปีนี้ ๒๐ ปีอย่างไร? ๓๐ ปีอย่างไร? รักษาสิลาๆ สตินี้ฝึกไว้.. สติก็คือสติ เวลารักษาสีลก็รักษาสีล แต่ถ้ามันมี

สติขึ้นมา จิตใจมันเข้มแข็งขึ้นมา เหมือนกรอบ เหมือนกรอบขึ้นมามันมีเนื้อหาสาระ พอมีเนื้อหา สาระมันก็ใช้ปัญญาได้

นี่พูดถึงว่าเมื่อไหร่จะแยกแยะขั้นนี้ เมื่อไหร่จะภาวนาได้.. ภาวนาได้หมด ถ้าตรงนั้นก็ รอ เขาบอกเลยนะถ้าไม่มีเงินล้านห้ามใช้จ่ายนะ เราก็จะสะสมให้ได้ล้าน ทุกข์ตายเลย มีล้านหนึ่ง ก็นี่ ไม่มีก็ใช้จ่ายได้ หาได้ก็ใช้ได้ ฝึกได้ก็ใช้ปัญญาได้ ทำได้หมดแหละ แล้วมันออกไปแล้ว เวลา ไปนี่เจอโทวิมุติ ปัญญาวิมุติ แม้แต่เจอโทวิมุติก็มีหยาบ มีละเอียด เวลาภาวนาแล้วสิ้นกิเลสไป เฉยๆ ก็มี สิ้นกิเลสแล้วนี่มีอภิญญาที่มี แล้วเราจะเอาตรงไหนล่ะ? เราทำของเรา เพื่อประโยชน์กับ เรา

ถาม : โยมอยากถามหลวงพ่อกับว่า คนที่อยากจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ โดยไปบนบานขอจาก พระจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้เป็นเช่นนั้น ให้ความช่วยเหลือ จะช่วยได้หรือไม่ครับ และต้องพึงตนเองอย่าง ใด

หลวงพ่อกับ : มันมีอธิษฐานบารมีนะ เรานี้ลูกศิษย์หลวงตา พูดอะไรก็อ้างแต่หลวงตาประจำ หลวง ตาจะออกปฏิบัติครั้งแรก สัญญากับตัวเองเลย ถ้าออกปฏิบัติแล้วได้ผล ขอให้นั่งสมาธิแล้วให้มี นิमितบอก ถ้านิमितไม่ได้ นอนฝันก็ได้ ถ้านั่งภาวนาแล้วไม่มี พอนอนหลับไปฝันว่าลอยไปใน เมืองใหญ่ ๓ รอบ ตื่นเช้าขึ้นมา อืม.. ออกคราวนี้ได้ผล

นี่ถ้าเป็นอธิษฐานบารมีบอกอย่างนั้น เราไม่ได้เสี่ยงทาย แล้วคิดว่าสิ่งนั้นต้องเป็น ถ้าเสี่ยง ทายแล้วเป็นอย่างนั้นแต่เราไม่ทำมันจะได้ไหม? เราต้องทำ ฉะนั้น บอกว่าเราจะอ้อนวอนขอ เรา จะให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ความช่วยเหลือ ถ้าช่วยเหลือแล้วเราไม่ทำล่ะ? ความช่วยเหลือมันเป็นเรื่องทาง โลกนะ เวลาโลกเขาแก้บนกัน เขาไปบนบานศาลกล่าว แล้วเขาประสบความสำเร็จ เขาไปแก้บน กัน อันนั้นมันเป็นเรื่องโลกๆ เรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ถ้าเป็นทางโลกเขาบอกว่ามันเป็นเรื่องโลก แต่ถ้าในการปฏิบัติธรรมมันจะอ้อนวอนใคร ไม่ได้ อย่างเราปฏิบัติ ให้คนนี้ปฏิบัติแทน ให้คนนี้ตรัสรู้มันเป็นไปได้ คนไหนปฏิบัติคนนั้นก็ ต้องรู้ ฉะนั้น เราไปขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์นิพพานไปแล้ว จบไปแล้วมันก็จบ แสดงว่าสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ยังอยู่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์จบหรือยังล่ะ? มันไม่จบ มันไม่จบนะ

ฉะนั้น ว่าอธิษฐานบารมีนะ ถ้ามันไม่มีอธิษฐานบารมีคือเป้าหมาย ถ้าเราตั้งเป้าหมายแล้ว เราพยายามจะเดินให้ถึงเป้าหมายนั้น ถ้าพยายามถึงเป้าหมายนั้น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็คือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ฉะนั้น เวลาปฏิบัติไปแล้วไม่เชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เลย ไม่เชื่ออะไรเลย เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ให้เชื่ออะไรเลย ให้เชื่อประสบการณ์ ให้เชื่อความจริง ให้เชื่อสิ่งที่เราปฏิบัติขึ้นมา

ฉะนั้น สิ่งศักดิ์สิทธิ์อะไรศักดิ์สิทธิ์ล่ะ? พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ศักดิ์สิทธิ์ไหม? ครูบาอาจารย์ศักดิ์สิทธิ์ไหม? นี่ก็อธิษฐานเอา เห็นไหม เวลาบอกว่าครูบาอาจารย์ขอให้ปฏิบัติได้ผล ได้ผลนะเราก็กราบไหว้อา ฉะนั้น เวลาคนเขามาหาคะ เขาจะให้ช่วยสิ่งใดๆ ก็แล้วแต่ เราให้เขา อธิษฐานเอา เวลาที่เรานี้เราให้อธิษฐานเอาเลย ให้อธิษฐานเอา เพราะเราเชื่อว่า ในเมื่อเราทำความดีขนาดนี้ แต่ให้เขาอธิษฐานของเขา ถ้าอำนาจวาสนาของเขามี เขาเป็นไปได้ออย่างนี้ใช่ขอจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไหม?

เพราะโลกเขาเป็นอย่างนั้น จิตใจของคน นี่จิตใจของคนต้องการเครื่องประกัน ต้องการความมั่นคง ต้องการความมั่นใจ ถ้าต้องการความมั่นใจอย่างนี้ ให้เขาอธิษฐานเอาแล้วเขาจะมีความมั่นใจ มั่นใจในตัวเขา เราจะบอกว่าสิ่งนี้มันเป็นการเริ่มต้น

ฉะนั้น เวลาปฏิบัติไปแล้ว พอเราเริ่มเติบโตขึ้นมาเราจะรู้เลย พอจิตเรามีสติ จิตเราเป็นสมาธิ แล้วถ้ามันเสื่อม มันไม่เสื่อม เราจะแก้ไขอย่างไรนี่อธิษฐานแล้วตั้งใจอย่างไรจะทำได้ แล้วพอมันก้าวเดินทางปัญญาไปนะ มันจะรู้ของมัน มันจะเห็นของมัน แล้วมันจะทะเลาะอย่างไร? เวลาบรรพชาวมันเกิดขึ้น มันจะทะเลาะมันจะทะเลาะด้วยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือมันจะทะเลาะด้วยการกระทำของเรา เราทำเอง เรากระทำเอง แล้วมันจะประสบความสำเร็จของเราเอง

ฉะนั้น เราจะบอกไม่ให้มีเลย แล้วอธิษฐานบารมีทำอย่างไร? อธิษฐานบารมี มันเป็นบารมีสิบทัศนะ มันเป็นทางก้าวเดิน ในพระไตรปิฎกว่ามันเป็นวิธีการเวลาการก้าวเดินไป วิธีการทั้งหมด เวลาผลว่าต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนั้น.. เป็นอย่างนั้นเดี๋ยวเราจะเป็นของเราเอง เดี่ยวจิตเราจะรู้ของเราเอง

ฉะนั้น สิ่งที่ว่านี้.. บางคนเขาพูดอย่างนี้ บางคนเขาบอกว่าเขาจะถือให้ แบบว่าไตรสรณคมน์ให้ชัดเจน ฉะนั้น หน้าทีการงานของเขา เวลาเขาไปเขาต้องกราบไหว้รูปนั้นๆ ในสังคมของเขา แล้วเขาไม่อยากจะกราบไหว้เขาทำอย่างไร?

นี่เวลาคนเขาต้องการไตรสรณคมน์ชัดเจนของเขา เขาก็ไม่อยากเคารพรูปเคารพสิ่งใดๆ เลย นั่นเขาพัฒนาของเขาไปอีกขั้นหนึ่ง แต่ของเรานี้เราบอกว่าเราจะต้องการอย่างนั้น ต้องการอย่างนั้น.. ต้องการอย่างนั้นนะ เราก็จะต้องติดตามเขาไปอย่างนั้น ถ้าเราไม่ติดตามเขาไปอย่างนั้นล่ะ? เราทำของเราเอง

นี่พุทธศาสนาสอนที่นี่ อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน แล้วถ้ามีปัญหาขึ้นมา คนนั้นแหละจะชำระตนให้สะอาด คนนั้นแหละจะรู้ว่าอะไรเป็นกิเลส แล้วถ้ารู้กิเลสนะ คุณ คุณ หลวงปู่มั่นสิ หลวงปู่มั่นอยู่ในป่านะ อยู่เชิงใหม่บอก ๔ ทุ่มมาแล้ว เทวดามาแล้ว อินทร์ พรหม มาแล้ว มาฟังเทศน์ทุกคืนๆ ศักดิ์สิทธิ์ไหม? ถ้าเราทำของเราใครศักดิ์สิทธิ์กว่าใคร? เราศักดิ์สิทธิ์กว่าเขาแน่ แต่ตอนนี้เรายังไม่ศักดิ์สิทธิ์เราก็ขอพึ่งเขาไปก่อน

ขอพึ่งนะ เพราะเราพูดถึงเวลาพระนาคิตะ เห็นไหม ฟังเทศน์ เวลาเดินจงกรมอยู่เขาไปเที่ยวเสียใจมาก คนอื่นเขามีความสุข เรามีความทุกข์ เทวดามายับยั้งกลางอากาศ ไอ้พวกที่เขาไปเที่ยว ไปเล่นกัน เขาจะวนอยู่ในวัฏฏะนะ ท่านต่างหากเป็นผู้ประเสริฐ ท่านต่างหาก แต่ถ้าเทียบทางโลก เขาไปดูการละเล่นเขามีความสุข เราเดินจงกรมอยู่ในป่ามันทุกข์แน่ๆ แต่เวลาเทวดาเขา มาเตือน เห็นไหม

เขาต่างหาก เขายังวนอยู่ในวัฏฏะ ท่านต่างหาก ไอ้ที่อยู่ในป่า อยู่ในที่วิเวก นั่นต่างหาก คนนี้จะพ้นจากทุกข์ คิณนั้นสิ้นกิเลส คิณนั้นเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา นี่เป็นเทวดาเขายังมาเตือน มาบอก นี่เขาส่งเสริม ถ้าเทวดา เห็นไหม คุณเวลาครูบาอาจารย์ของเราอยู่ในป่า ไอ้เสื่อตัวเท่ากับรถ สิบล้อมันไม่มีหรอก ไอ้เสื่อตัวใหญ่ๆ นี่ไม่มี ไอ้เสื่อพวกนี้เสื่อเทพทั้งนั้น เสื่อเทพคือใคร? เทพคือใคร?

นี่ไงเขามาส่งเสริมไหม? นี่เขามาส่งเสริม ฉะนั้น เวลาส่งเสริมมันต้องมีบุญมาด้วยกัน ใจ คำว่ามีบุญมาด้วยกัน อย่างเช่นที่ว่าพาหิยะๆ นี่เรือแตกมาใช้ไหม? เรือแตกมา แล้วก็ขึ้นจากฝั่งมานี่นั่งไบไม้ ไอ้โฮ.. เขาเห็นเขานึกว่าเป็นพระอรหันต์ ทุกคนมาราบ มาไหว้ มาบูชาเขา ไอ้โฮ.. ลากสักการะเต็มไปหมดเลย

พระที่เคยบวชด้วยกันแล้วตายไป เป็นพระอนาคามีก็มี ที่ไม่สิ้นกิเลสอยู่บนสวรรค์ก็มี มาเตือนนะ นี่เขาทำบุญมาด้วยกัน เขาเป็นเพื่อนปฏิบัติมาด้วยกัน เขามาเตือนเลย “ท่านไม่ใช่พระ

อรหันต์หรือก ตอนนี้อีกสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว อยู่ที่เมืองนั้นๆ ต้องไปฟังธรรม”

พาหิยะนี้อายเลยนะ เพื่อนกัน แต่เพื่อนไปเกิดเป็นเทวดา ตัวเองมาเป็นพระแล้วหลงตัวเอง มาเตือน พอเตือนเสร็จแล้วนะ ละทิ้งไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปขอฟังเทศน์ พระพุทธเจ้ากำลังบิณฑบาตอยู่ไปขอฟังเทศน์

“เรากำลังบิณฑบาตอยู่ไม่มีเวลา”

เขาบอกว่า “ชีวิตนี้สั้นนัก ขอให้เทศน์เถิด” พระพุทธเจ้าเทศน์ตรงนั้น ฟังเทศน์เป็นพระอรหันต์เลย

นี่สิ่งที่พระนาคิตะเทวดามาเตือน นี่บุญนี้ ที่เราสร้างกันมานี้ แต่มันเกิดอยู่คนละมิติ แล้วมันจะมาบอกกล่าวกัน สิ่งนี้มันต้องมีที่ไปที่ไปไง ไม่ใช่อยู่ดีๆ เราไม่ทำอะไรเลย อยากได้ อยากดี อยากให้เทวดามาเตือน เทวดาไม่เคยมาเตือนสักที มีแต่เทวดามาหลอก เพราะเราไม่ได้สร้างมาด้วยกัน แต่ถ้าพอสร้างมาด้วยกันเขาจะเป็นอย่างนั้นนะ

นี่พูดถึงว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เราต้องทำเพื่อเราด้วย

ถาม : หนูทราบว่ามีพระอาจารย์รูปหนึ่งอยู่ที่เชียงใหม่ ท่านพรมน้ำมนต์แล้วกลายเป็นพระธาตุ มีผู้นำไปบูชา และมีพระธาตุเสด็จเพิ่ม เหตุการณ์เช่นนี้สามารถเกิดขึ้น ได้จริงหรือเปล่านั้น

หลวงพ่ : ถ้าเขาทำของเขาได้มันเป็นเรื่องของเขานะ แต่ถ้าเรานะเราไม่เชื่อ เราไม่เชื่อว่าจริง น้ำมนต์เป็นพระธาตุได้อย่างไร? น้ำมนต์จะเป็นพระธาตุหรือ?

ฉะนั้น คำว่าพระธาตุๆ แต่เดิมเรื่องมรรค เรื่องผล พวกเราก็ไม่เชื่อกัน แต่เพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราทำมา เห็นไหม ทำมาจนมันคง จนมันคง จนคนมันใจ พอคนมันใจว่าเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาแล้ว พอเวลาหลวงปู่มั่นท่านนิพพานไปแล้ว นี่ได้ประชุมเพลิงไปแล้ว เวลาคนเก็บไว้เนี่ยบางคนก็เป็นเร็ว บางคนก็เป็นช้า เวลาเป็นขึ้นมาแล้ว ถ้าเป็นขึ้นมาแล้วเป็นการยืนยัน แต่ก่อนนั้นมันยัง..

ดูสิเวลาสมัยล่าอาณานิคม เห็นไหม เวลาอังกฤษเขาไปยึดครองอินเดีย เวลาเขาไปขุด เขาขอบโบราณวัตถุ เขาไปเจอพระบรมสารีริกธาตุ เขาให้ใครล่ะ? เขาให้พระจุลจอมเกล้าฯ เรา ที่

เอาไว้ที่วัดสระเกศ นี่สิ่งนี้มันมีมา แต่ใครจะทำได้ มันไม่ได้พิสูจน์กัน มันไม่ได้ตรวจสอบกัน สังคมมันก็เลยหลับไหล แต่เวลาหลวงปู่มันท่านนิพพานไป เวลาเขาเผาขึ้นมาแล้วกระดูกเป็นพระธาตุ อ้าว.. อ้าว.. มันยืนยันกันนะ มันชนกับของจริง มันเป็นปัจจุบันใจ

นี่ตื่นตัวกันขึ้นมา ตื่นตัวกันขึ้นมา แล้วครูบาอาจารย์เราทำได้จริง ทำได้จริงขึ้นมา นี่มันตื่นตัวขึ้นมา แต่มันเป็นจริงๆ แต่บอกว่าเอาน้ำมนต์มาพรมแล้วเป็นพระธาตุ เราได้ข่าวมากกว่านี้ นะ มีพระหลายองค์มาก หยิบจับเอามาแจกกันเลยละ.. มี เดี่ยวพูดหลังไมค์

หยิบจับมาแล้วมาแจกกัน ตอนนี่! นี่ภาษาเขานะ แต่ถ้าภาษากรรมฐานเรานี้มันเป็นประโยชน์กับการปฏิบัติไหม? มันเป็นประโยชน์กับการเจริญสติ ทำสมาธิ ภาวนาของเราไหม? เราดูแล้ว สิ่งที่หลวงปู่มัน ที่ท่านนิพพานไปแล้ว แล้วท่านประชุมเพลิงไปแล้ว แล้วเป็นพระธาตุ หลวงตาท่านเอามายืนยันๆ คุณหลวงตาที่เราพิมพ์แจกกัน เห็นไหม

“เชื่อเราเถิด นรกมี สวรรค์มี นี่เชื่อเราเถิดมรรคผลมี”

นี่ยืนยันกัน ยืนยันกันให้คนมั่นใจขึ้นมา นี่มันทำเพื่ออะไร? ทำเพื่อผลของความมั่นใจ ผลของการสร้างสติ ผลของการทำสมาธิ ผลของการเกิดปัญญาใช่ไหม? นี่พระบรมสารีริกธาตุ พระธาตุทำขึ้นมาเรากราบไหว้ไหม? เรากราบไหว้ แต่ผลของมันเพื่ออะไร? เพื่อให้พวกเราเจริญศรัทธา เจริญความมั่นคงของเราใช่ไหม? แล้วนี่ขึ้นมา บอกว่ามาแล้วนี่เสด็จมาเพิ่ม เสด็จมาเพิ่ม

เฮ้อ! นี่มันเรื่องของเขานะ มันเรื่องของเขา แต่ถ้าพรมน้ำมนต์แล้วเป็นเราไม่เชื่อเลย เราไม่เชื่อ แต่ถ้าประวัติหลวงปู่ลือวัดอโศการาม เวลาท่านไม่ต้องมีสิ่งใดเลย ก่อนที่ท่านบอกว่าสมัยเริ่มต้นท่านก็ไม่เชื่อเรื่องพระธาตุเท่าไร แต่ท่านก็ประพฤติปฏิบัติมาเยอะ แล้วบอกว่าในประวัติหลวงปู่ลือวัดอโศการาม บอกว่าถ้าท่านจะได้สร้างประโยชน์ ในกึ่งกลางพุทธศาสนา ๒,๕๐๐ ท่านบอกว่าท่านไปนั่งที่ลพบุรีไง นั่งในถ้ำ ถ้าพระบรมสารีริกธาตุมีจริง ขอให้เสด็จมาคืนนี้ แล้วท่านนั่งภาวนานะ ตกมาอยู่ในถาด ในพานรองข้างหน้านั้นนะ

อันนั้นไม่มีน้ำมนต์ ไม่มีอะไร วัดบารมีกัน วัดบารมีของหลวงปู่ลือเลย วัดอโศฯ ท่านอธิษฐานของท่าน แล้วท่านนั่งของท่าน นั้นมันจำเพาะของท่าน แต่เนี่ยเอาน้ำมนต์สาธแล้วมันอื้ออือ.. มันยังงอยู่เราไม่เชื่อ แต่ถ้าใครจะเชื่อนั้นมันเรื่องของเขานะ เรื่องของเขา

ถาม : กรณีนี้ทำว่พระบิณฑบาตไม่ได้ จะหุงข้าวฉันเองได้หรือไม่ครับ

หลวงพ่ : ถ้าพูดถึงนะ ถ้าพูดถึงกรรมฐานเรา กรรมฐานเราอย่างไรก็ไม่ทำ กรรมฐานเรา
อย่างไรก็ไม่ทำ กรรมฐานหมายถึงว่าพวกเรานี้ปฏิบัติกันมา พอปฏิบัติกันมาเรารู้ใจว่าภิกษุนี้
ทำอาหารให้สุกเองเป็นอาบัติปาจิตตีย์ พอเป็นอาบัติปาจิตตีย์นี้เราจะไม่ทำ แล้วจะไม่ทำแล้วทำ
อย่างไรล่ะ?

ดูพระพุทธเจ้านะ เวลาอัศจรรย์ขาดแคลน ตอนที่พราหมณ์นิมนต์ไว้ แล้วมันไม่มีอาหารใช้
ใหม่เขาก็ให้ข้าวกล้อง เพราะเขาไม่ใช่ศาสนาพุทธ เขาเป็นพ่อค้าต่างเขาเลี้ยงม้า เขาให้ม้ากิน
เท่าไรเขาก็ให้พระเท่านั้น นี่พระอานนท์เออมานะ เอามาเสร็จแล้วมันหุงหาไม่ได้ พระอานนท์ก็
มาบด บดให้มันเป็นแป้ง พอบดเสร็จแล้วเอาน้ำพรมให้พระพุทธเจ้าฉันอย่างนั้น พระพุทธเจ้าฉัน
อย่างนั้น เพราะทำให้สุกเองไม่ได้

ภิกษุทำให้อาหารสุกเองไม่ได้ แต่ภิกษุปรุงรสได้ ทำมาแล้วเราจับรวมๆ กันนี้ได้ แต่ถ้าสุก
เองมันแบบว่า เราคิดว่าพระพุทธเจ้าคงจะแบบว่าไม่ให้พระคิดในเรื่องอย่างนี้ ฉะนั้น กรรมฐาน
เรา ถ้าพูดถึงกรรมฐานนะเราคงไม่ทำ ถ้าคงไม่ทำแล้วน้ำท่วมทำอย่างไรล่ะ? น้ำท่วมทำอย่างไร?
น้ำท่วมไม่มีอะไรฉันทำอย่างไร?

น้ำท่วมไม่มีอะไรฉัน ประสาเราปัญญาฉันมันแก้ไขได้ ปัญญาแก้ไขสิ่งนี้ได้ ฉะนั้น เพียงแต่
ว่าอยู่ที่อุคคคติ อุคคคติหมายถึงว่าโลกทัศน์นี้บวชมาเพื่ออะไร? บวชมาเพื่อจะพ้น เวลาเราปฏิบัติ
นะ เหมือนกับเราเข้าโรงพยาบาล เราไปรักษาไข้ เราไม่ยอมติดเชื้อมเลย ถ้าเราไปรักษาไข้ แล้วเรา
ติดเชื้อมด้วย เราจะเสียชีวิตเร็วมากขึ้น

ที่นี้เราประพฤติปฏิบัติกันอยู่ เราพยายามจะทำจิตให้มันเป็นสมาธิ เราพยายามใช้ปัญญา
ของเรา สิ่งใดที่มันจะมาตัดทอนเรื่องสมาธิ เรื่องปัญญาของเราที่เราจะไม่ทำ ฉะนั้น เวลาพิศมิลินี่
เวลาพิศมิลินี่มันทำให้เรากังวลใจ เห็นไหม พอเรากังวลใจเราจะทำสมาธิได้ง่ายไหม? ฉะนั้น
เราจะเอาสิ่งจะ เอาความจริงของเรา หรือเราจะเห็นแก่ชีวิตของเราด้วยการว่าบิณฑบาตไม่ได้
แล้วเราจะทำของเราเอง มันต้องคิดนะถ้าคนเขามีสัจจะ

ดูหลวงปู่ชอบ หลวงปู่ชอบที่ว่าเขาส่งมาจากพม่า เห็นไหม นี่เวลาปกติเทวดาก็มา
ปฏิสันถารกันตลอด เวลานี้อดอาหารมา ๓ วันแล้ว กำลังจะตายแล้ว ไม่เห็นเทวดาสักที พอเดิน
ไปๆ เห็นคนรอใส่บาตรเลย คนรอใส่บาตร เวลาใส่บาตรแล้วมาจากไหน? บ้านอยู่ไหน? นุ่น..

นี่เวลาจริง ถ้าจริงแล้วเป็นแบบนี้ นั่น นั่น เราจะบอกว่านี่พูดถึงกรรมฐาน เราพูดเฉพาะกรรมฐานนะ แล้วถ้ากรรมฐานเวลาเขาทำกันล่ะ? ทำกันหมายถึงว่า ถ้าในสังคมฯ หนึ่ง เราอยู่กับสังคมนั้น เพื่อไม่ให้บาดหมางกันนี่เราจะทำอย่างไร? แต่ถ้าเรามีจุดยืนของเรา เห็นไหม เราจะใช้อุบาย เราเคยเข้าสังคมอย่างนี้มาเยอะ เวลาเข้าสังคมไปนี่เขาจะฉันทัน เขาจะอย่างไรกันเราก็รับไว้ เราก็รับไว้ แต่! แต่เราคิมน้ำ เราฉันทันน้ำแต่เราไม่ฉันทันอาหารอย่างนี้ เราไม่ฉันทันอาหารอย่างนี้เราก็ไม่เห็นตาย

เราเคยประสบการณ์ ชุติวงศ์ผ่านเรื่องอย่างนี้มาเยอะ ผ่านอย่างนี้เราจะรักษาน้ำใจกับพระที่เราไปอาศัยเขา รักษาหัวใจเขาไม่ให้เราผิดอย่างไร ผ่านมานี้รับทั้งนั้นแหละ ฉันทันหลอกๆ ฉันทันหลอกๆ คือว่าไม่ได้เอาอาหารเข้าปากเลย เขาฉันทันเราก็นั่งกับเขา เราก็จิบน้ำ เพราะน้ำนี่ไม่ผิด น้ำนี่ไม่ผิด เพราะน้ำถ้าประเคนแล้วฉันทันได้ น้ำนี่ เพราะมันเว้นไว้แต่น้ำกับไม้สีฟันที่ไม่ต้องประเคนก็ได้ถ้าเราครองของเราเอง แต่น้ำจำกัดส่วนควรคน

อย่างที่ว่าน้ำขวดนี้ เพราะน้ำขวดที่เราซื้อกันนี้ราคามันเกินบาท เราไปหยิบเอาไม่ได้ แต่ถ้าเป็นน้ำสาธารณะเราสามารถกรองได้เลย เพราะในน้ำมีตัวสัตว์ ภูิกษุใช้น้ำที่มีตัวสัตว์เป็นอุปติปาจิตตีย์ ฉะนั้น เวลาเราจะใช้น้ำเราต้องกรอง เรากรองของเราเอง ถ้าเราจะฉันทันนะ แต่ถ้าเราจะกรองน้ำอะไรนี้เราได้ เพราะเราไม่ทำให้ชีวิตสัตว์ได้ตกร่วง

นี่เวลาเราออกชุติวงศ์ไป เพราะกรณีอย่างนี้เวลาปฏิบัติจริงๆ นะ หลวงปู่มั่นท่านจะขึ้นถ้าสาริกาครั้งแรก แล้วพวกชาวบ้านไม่ยอมให้ขึ้น ไม่ยอมให้ขึ้น บอกว่ามีพระตายมาหลายองค์แล้ว ถ้าไปแล้วจะตายอีกเป็นภาระชาวบ้านต้องไปหามศพลงมา หลวงปู่มั่นก็บอกว่า เออ.. ก็ขอขึ้นไปดูเฉยๆ ก็ได้ ชาวบ้านก็พาขึ้นไปส่ง พอพาขึ้นไปส่งท่านก็ทำเป็นอุบายว่าจะอยู่ที่นั่นแหละ

พออุบายอยู่ที่นั่นปั๊บ เสร็จแล้วเขาก็กลับ หลวงปู่ก็มั่นอดอาหาร พอทานๆ วันเช้าก็ว่า หลวงปู่มั่นคงจะเสียชีวิตแล้ว ขึ้นไปดูหลวงปู่มั่นยังนั่งภาวนาอยู่เลย แล้วหลวงปู่มั่นท่านก็กำหนดคุณะ นั่งภาวนาของท่าน หลวงปู่มั่นท่านสร้างบารมีมามาก ท่านกำหนดดูว่าพระที่มาอยู่ที่นั่นเสียชีวิตเพราะอะไร?

พระที่มาอยู่ที่นั่นเสียชีวิตเพราะว่าสมัยนั้นถ้าสาริกากับหมู่บ้านมันห่างไกล ไปบิณฑบาตกลับมาแล้ว เห็นไหม ฉันทันมือนี่แล้ว ฉันทันวันนี้แล้ว อาหารที่มันตากแห้งได้ ตากแห้งไว้ฉันทันพุงนี้ นี่

ภิกษุฉันอาหารแรมคืนเป็นนิสัคคีย์ปาจิตติย์ ผิดแค่นี้! ผิดแค่นี้ พระที่ตายนี้ผิดแค่นี้ พอผิดแค่นี้ถึงเวลาก็เสียชีวิตเลย แต่นี่หลวงปู่มันท่านดูไปมากกว่านี้ ครูบาอาจารย์ท่านเล่าไปมากกว่านี้

นี่เสียชีวิตอย่างนี้พระ ๒ องค์ นี่ไงเพราะเราเห็นแก่ของเล็กน้อย เพราะอะไร? เพราะวินัยมันถึงกันหมดใจ มันถึงกันหมด แค่นี้ที่ถ้าสาริกา นี่อะไร? มันก็เหมือนกับหุงหาอาหารนี่นิสัคคีย์ปาจิตติย์ อันนี้ทำอาหารให้สุกเองก็เป็นปาจิตติย์ นี่เราพูดถึงธรรมวินัยที่ศึกษากันมา ศึกษากันมาอย่างนี้ แต่ปัจจุบันนี้สังคมอนุโลมกัน อนุโลมกัน แต่ธรรมวินัยยังอยู่ไง เหมือนกฎหมายยังอยู่ แต่สังคมอนุโลมมา อนุโลมมา.. อนุโลมมาให้ทำกันได้ ถือว่าไม่ผิด

ถือว่านี้คือสังคมถือว่านะ แต่ความจริงผิดไหมล่ะ? ความจริงผิด แต่สังคมอนุโลมกันมา ถ้าโยมไม่บวชมันยังไม่เข้าใจนะ อย่างเช่น โยมไปลากหญ้ากันมา ทำไมพระจี๊เก็ย พระไม่ทำล่ะ? พระทำไมจี๊เก็ยนะ เพราะภิกษุพรากของเขียวเป็นอาบัติปาจิตติย์ แต่ที่พระเขาทำกันนี่เขาทำกันเพราะอะไร? เพราะว่าผู้ใหญ่ทางฝายนั่นเขาอนุโลม เขาอนุโลมแต่กฎหมายมันยังมีอยู่ มันก็เลยกลายเป็นถือวินัยแตกต่างกัน พอแตกต่างกันมันก็แตกเป็นนิกายไป พอมันแตกเป็นนิกายมันก็เป็นนิกายมา

ฉะนั้น เวลาพูดนี้ถึงบอกว่า ใ้เวลานี้เวลาเอามาให้ตอบ ใ้ทางนี้กับบอกใ้โฮ.. อวดเคร่งกว่าฉันอีกแล้วนี่ ที่มีปัญหากันอยู่นี้ว่าอวดเคร่งกว่าฉันอีกแล้ว อวดดีกว่าฉันอีกแล้ว มันไม่ใช่ นี่ไงที่พระจอมเกล้าฯ ท่านมาศึกษาแล้ว ไปอ่านพระไตรปิฎก อืม.. พระไตรปิฎกนี้ธรรมวินัยก็พูดไปอย่างหนึ่ง แล้วพระในปัจจุบันนี้ก็ทำตัวไปอย่างหนึ่ง ท่านก็พยายามจะฟื้นฟูตรงนี้ พื้นฟูตรงนี้ขึ้นมาให้ทำตามนั้น ให้ทำตามที่ท่านศึกษา พอทำตามนี้ขึ้นไปมันก็เป็นที่ยังเก็ย พอรั้งเก็ยมันก็เลยกลายเป็นคณะขึ้นมา แล้วมันก็มีจนเด็ยนี้

ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านบวชกับสายนี้ ก่อนเราบวชนี้นะเราก็เลือกเราจะไปทางไหน ถ้าไปทางนี้ มวลชนก็ใหญ่ คือพระมากกว่า แต่ถ้ามาทางนี้น้อยกว่า แต่! แต่เรามีครูบาอาจารย์ เราเลือกตรงนี้ไงตรงที่มีครูบาอาจารย์สอนเรา เราเลยเลือกมาทางนี้ แต่ก่อนเราบวชเราเลือกนะ เพราะที่บ้านเราไม่มีธรรมยุต เราเลือกเอง แล้วเราก็เลือกว่าเราจะไปทางไหน?

เพราะก่อนบวชเราไปวัดท่าซุง ไปนอนอยู่นั้น แล้วก็บอกว่าทั้งศาลานี้บวชแล้วสำเร็จหมด สำเร็จหมด เราก็แหม.. ใจนี้อย่างกับภูเขาเลย แต่พอศึกษาไป ศึกษาไปนี่มันจะไปใ้ได้อย่างไร? มัน

จะไปได้อย่างไร? นี่เฉพาะความรู้สึกเรานะ ทีนี้พอมาเจอประวัติหลวงปู่มั่น เออ.. อันนี้ไปได้ ไปได้ นี่เราถึงบอกว่าเราเลือกทางนี้เพราะทางนี้มีครูบาอาจารย์ คือมีคนบอก คนสอน เราถึงมาทางนี้

แล้วเวลาเราปฏิบัติ เราพูดกับโยมบ่อย เห็นไหม เวลาปฏิบัติไปมันเหมือนกับคนไข้หนักมาก จวนตาย จวนอยู่ตลอด แล้วหมอรักษาเรานี่รักษาเราหายทุกที แหม.. มันซึ่งมากนะ เหมือนเวลาเราปฏิบัติไปจวนตาย จวนอยู่ คือว่าเราลังเลมาก เราวิตกกังวลไปหมดเลย เราสับสนไปหมดเลย แต่หลวงตานี่สอนได้ ครูบาอาจารย์สอนได้ พอสอนขึ้นมามันก็เป็นมาอย่างนี้ไง เราถึงระลึกถึงคุณของครูบาอาจารย์มาก

คุณของครูบาอาจารย์ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์นะ เรายังเป็นคนบ้าอยู่ ตอนนั้นก็ยังบ้า บ้าเป็นหมาบ้ากัดเขาทุกวัน แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์บิ๊บท่านจะฉิดพิชบ้า คลายพิชบ้า ทีนี้นี้ไงมันถึงซึ่งใจมาก ไม่มีใครบอกได้ พูดถึงเวลาเราคิดถึงหลวงตา หลวงตาท่านบอกว่าเวลาท่านขึ้นไปหาหลวงปู่มั่น เวลาท่านภาวนาของท่านไปท่านเห็นของท่าน ท่านบอกไปหาหลวงปู่มั่นเราไม่มีทิฐิ เราไม่เคยว่าจะโต้แย้งท่าน แต่เรามีของเรา คือเราไปรู้ไปเห็น

อย่างเช่นเลือดแดงๆ นี่ เห็นเลือดแดงๆ มา เห็นกายมา เห็นทุกอย่างมา ก็เห็นเองทั้งนั้น แล้วขึ้นไปหาอาจารย์นี้เราไม่บอกมันก็คาใจใช่ไหม? เราเป็นคนเห็นเอง แล้วเราไปบอกอาจารย์ บอกว่าอาจารย์เป็นอย่างไร? อาจารย์พูดอะไรก็เชื่อ เอ็งชื่อป้อหรือ? เราเห็นอย่างไรเราก็ต้องเถียงเถียงเพื่อหาเหตุผล แล้วถ้าอาจารย์เป็นนะ เถียงมาเถอะเดี่ยวจะเขกหัวมึง เพราะอย่างนี้กูก็เป็นมาแล้ว แต่ถ้าเราไม่เป็น ไม่มีครูบาอาจารย์นะ..

นี่ไงที่ว่าเรามีครูบาอาจารย์ เราเคยขึ้นไปโต้แย้ง โต้เถียงกับครูบาอาจารย์เยอะมาก แล้วถ้าไม่มีความรู้ ไม่มีความจริงนี่ท่านชี้หน้าเราไม่ได้หรอก สิ่งที่ไม่เคยรู้ ไม่เคยเห็นใจ นี่หลวงตาท่านพูดตรงนี้บ่อย แล้วเราฟังแล้วเราซึ่งมาก ว่าที่ขึ้นไปหาหลวงปู่มั่นไม่ได้เถียงด้วยทิฐิมานะนะ แต่มีของเราอยู่ คือเราประสบมา เราเห็นมา มันข้องใจ แล้วไม่พูดออกไปให้ท่านเคลียร์มันก็เป็นไปไม่ได้ มันก็จะข้องใจตลอดไป

ฉะนั้น มีเท่าไรก็เปิดหมดเหมือนกัน ชนเต็มที ทางนี้ชนกันเต็มที สุดท้ายแล้วหัวแตก ท่านพูดประจำ เออ.. ใจ นี่เรามีครูมีอาจารย์ เลือกทางนี้เพราะทางนี้มีครูมีอาจารย์สอนเรา แล้วพอมาวชปฏิบัติแล้วมันไม่ผิดหวัง ไม่ผิดหวัง ตั้งแต่หลวงปู่จวน พอหลวงปู่จวนจบเราก็เข้ามาหา

หลวงตา แล้วพอมานหาหลวงตาแล้ว สุดท้ายแล้วพอวัดหลวงปู่เจี๊ยะท่านสร้างใหม่ ท่านขอพระ ปาติโมกข์ ไม่มีใครกล้ามา เราก็มาน

แล้วพอมายู่กับหลวงปู่เจี๊ยะ แหม.. มันก็ซัดกันเต็มทีเลย เพราะมันอยู่กันตัวต่อตัว ทุกคืน ไล่กันทุกคืน มันถึงไอ้โฮ.. กูผิด! กูผิด! กูผิด! ถ้าไม่อย่างนั้นนะกูเถียงชนะหมด ใครก็สู้กูไม่ได้ กู เก่ง กูเก่ง พอมานเจอครูบาอาจารย์นะ เออ.. กูผิด! กูผิด! พอกูผิดมันก็เริ่มเออ.. น่าจะหันกลับมาแล้ว มาแก้ไข อย่างที่ว่านี่ลึกซึ้งมาก ความรู้เห็นจากภายในลึกซึ้งมาก

ฉะนั้น เวลาหลวงตาท่านพูดนะ พระมีศีลธรรมเป็นสมบัติ โยมมีแก้ว แหวน เงิน ทองเป็น สมบัติ แล้วศีลธรรมในใจมันมีจริงหรือเปล่า? ถ้ามีจริงหลวงตาท่านพูดบ่อยนะ ท่านยืนยันกับ พวกลูกศิษย์ บอกว่า

“ถามมา! ถามมา! มีอะไรให้ถามมา คูชิมันจะติดใหม่ ให้ถามมา”

หลวงตาท่านทำประจำ แล้วเวลาท่านไปแก่พระผู้ใหญ่ที่ไม่เชื่อเรื่องมรรค ผล ที่คุ้นเคย มากท่านว่า “ถามมาสิ! ถามมาสิ! ถามมา ถามมา” ถามมาก็ซอกก็แก้ได้หมดเลย เออ.. ไอ้ที่ถามถึง เหมือนกันนะ เอ๊ะ.. ไปเอาความรู้มาจากไหน? ไปเอาความรู้มาจากไหน? เพราะพระไตรปิฎกนี้ ผู้ ที่ถามเขา ๘ ประโยคหมด ผู้ที่ถามเขาเรียนจบในพุทธศาสนาหมดแล้ว แต่เขาไม่เชื่อ เขาไม่เชื่อว่า มรรค ผลมีจริง

ทีนี้หลวงตาท่านเป็นหมู่คณะกันไง ท่านก็อยากจะสงเคราะห์ ท่านก็มาหาพระองค์นั้น แล้วก็ว่า “ถามมา! ถามมา!” ทางนั้นก็ถาม ถามเต็มที่ ถามจนยอมรับ จนยอมว่ามรรคผลมี ทิฐิของผู้ ที่จบการศึกษาสูงๆ แล้วมีตำแหน่งหน้าที่ใหญ่โตนี้ไอ้โฮ.. แก่ยากมาก นี่หลวงตาไปแก้มา แล้ว ท่านจะพูดคำนี้บ่อย “ให้ถามมา ให้ถามมา” แล้วถ้าพวกเราไม่จริงไม่กล้าหрок

ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ว่าให้ถามมา ให้ถามมา นั่นละท่านบอกเลย ท่านไม่มีอะไรในหัวใจ รู้ รอบ นี้ที่เราเลือกทางนี้เพราะว่ามีครูบาอาจารย์ แล้วก็ไม่ได้ผิดหวัง เอวัง